

Oppenbaariboskero

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi

Oppenbaaribosko nau

Romanikielen asema, opetus ja osaaminen

Tšeeribongiire

Mari Huhtanen & Mika Puukko

Folkengo sikjibosko evaljibosko sentros evaljadas vooresko tiija 2015 botnosko sikjibosko 7.–9. -klassengiirengo kaalengo tšimba sar dakotšimba –sikjibosko numrako sikjibosko resultaati. Vollako thaanesko evaljiba fanudas 14.4.2015 hilo roodibosko maneeraha jakkes, te saare doola 7.–9. -berehesko klassesko sikjikuune koone sikjuvena pengo kaalengo tšimb sar dakotšimb, leen saare byrjude te rooden.

Evaljibosko starakiba sas te aanen passime džaaniba botnosko sikjibosko sikjibosko plaanesko botnosko faatibongo hinnibosta, kaalengo tšimba sar dako tšimba –sikjibosko numrako hleetibosta ta panna sikjibosko hleetibosko-veeribosko pherjibosta. Panna aro raportis tšalavaha kaalengo tšimbako stedos ta kaalengo tšimbako sikjiba aro botnosko sikjiba. Evaljibosko dielesko thaane sas tšimbako pinsiba, hunjibosko hajiba, drabibosko hajiba, ranniba ta rakkiba.

Kaalengo tšimbako sikjibosko resultaatengo evaljiba tšerdammas kaan vaaguno var. Aro evaljiba liias dialos 12 sikjikuune efta skoolata. Sikjikuunengo tšeeribi evaljade aro Folkengo sikjibosko evaljibosko sentrum.

Evaljibosko tšeeribi sas laagime dola dako tšimbako –sikjibosko numrako faatibongo, arribongo ta kriteerengo straalesta, so sas biñimen aro botnosko sikjibosko plaanesko botnibi. Ka evaljibosko tšeeriba laagade, liine hogime tšeeribongo pariba tšeeribongo hlaagako ta drouvibosko hleetibosko paalal, ta panna sikjikuunengo froojime kaalengo tšimbako hajibosko hleetiba. Aro evaljiba hunjudiilo froo hlaagako anjibosko ta velkibosko tšeeribi sar nm. buutvelkime ta tšetibosko tšeeribi.

Sikjikuunenge diijime hilo tšeeribosko til evaljibosko džaaniba samlade aro sikjikuunenge, sikjibongiirenge ta rektorenge tšeerime paaluno puñhimensa, saaveha samalade džaaniba džintenna ta panna aro sikjibosko resultaati angouvime saakenna, nm. sikjibosko stellibonna ta sikjibosko numrata. Sikjibongiirengo paaluno puñhiba sas tšatšade Sikjibosko fallibaha stellime kaalengo tšimbako sikjibongiirengo tšetano seminaaros, kai sas but kaalengo

Dola skoolenge ta sikjibosko stellibongiirenge, koon dielade aro evaljiba, bitšade hyönesko tiija 2015 skoolake ħunjime resultaati ta paale aanibi. Jakkas skoolengo rektori ta kaalengo tšimbako sikjibongiire liine džaanen lengo iego skoolengo sikjikuunengo resultaaten na ta džintenna kajo kaalengo tšimb.

Sikjikuunengo hajibosko ħleetiba parudas buut. Iek dielos sikjikuunenna sikjudiilo kaalengo tšimb pengo iego bereħ, koni buutides sikjikuunenna sas sikjude oħta bereħ. Panna kaalengo tšimbako kurkesko sikjibosko stunnengo numra parudiilo. Sikjiba sas fani aaħtas hilo tiijavitiko elle doi sas fani aaħtas kutti pausi.

Koni fendide sikjikuune liine praal 60 % phutribosko dielos aro saaro arruno thaanenna, koni svaaga sikjikuune na liine iengong punkti aro iek dielesko thaan. Maħkurnes koni fendides hajude ħunnibosko hajibosko tšeeribi. Aro ħunjibosko hajibosko dui tšeeriba phutribosko dielos sas praal 60 %, koni sistonide ħunjibosko hajibosko tšeeriba sas endo skoolakiirenge kharime, doi phutribosko dielos sas 14 % ta aro hilo ħunjibosko hajibosko dielosko thaan 41 %.

Rakkibosko tšeeribi tšerdas bi pangħ sikjikuune. Evaljibosta staudas auri, te aro kaalengo tšimbako sikjibosko stunni na staude buut maħkurno rakkiba, ta fani tšekkar, panna mossa sikibi rikkade biofti naaka rakkibosko streevibi na spaarade neer tšekkar. Panna mossa tšeeresko tšeeribi na diine bi kutti, jakkas sikjikuune aaħte bisikjibongiire te tšeeren rakkibosko tšeeribi.

Rannibosko tšeeribi na tšerdas hortta tšek sikjikuunenna. Dui sikjikuune ranjas dui kokaro lau, jakkas na vojude te evaljaven rannibosko hajiba, douva mekne nikki jakkas dielesko thaanengo niina hilo freestibosko dikkibosta. Ka sikjibongiire evaljade aro sikjibosko plaanesko botnos aaħħime saakengo hajiba, joon evaljade sikjikuunengo tšeeribi koni svaagideske hajime ta reet tšimbengo tekstengo ranniba. It sar mossa jaakes rannime tšeeresko tšeeribi diine bi kutti.

Sikjikuune, koon rakkade sakko diives kaalengo tšimb tšeere, reetade aro sakka dielosko thaan fendides sar vaure sikjikuune, koone rakkade kaalengo tšimb bi kuttis. Tšaijengo ta tšaavengo hajiba parudiilo; tšaija aaħte fendide aro drabibosko ta ħunjibosko hajibosko tšeeribossa, tšaave fallade tšimbako pinsiba ta rakkiba. Ka sikjikuunen sas iego kaalengo tšimbako sikjibosko liin aro rikkiba elle sikjiboskiiro rikkadas kaalengo tšimbako liin aro sikjiba, sikjikuune reetade fendides vauren aro saaro dielesko thaan.

Aro džintako saaki reetade, sar hyövimeske sikjikuune pinsade kaalengo tšimba, sar džintime doolesko sikjibosko hin ta sar sikjikuune tenkade penna sar kaalengo tšimbako sikjibongiiren. Sikjikuune na pinsade peen horttas tšiħkaske aro kaalengo tšimb, kaalengo tšimbako hyövibosta sikjikuunen sas maħkurnes neutraale džinta, bi kaalengo tšimb sar sikjibosko emnosta rikkade. Sikjikuunenna 80 % kaalengo tšimbako hajiba hin fuortano ta joon sikjude džintaha kaalengo tšimb.

Kaalengo tšimbako sikjibongiirengo skooliba parudiilo botnosko skoolako staavibosta aro apruno skoolako roodiba. 87 % sikjibongiireenna pinsade te hyuven tilskooliba. Kaalengo tšimbako sikjibongiirengo sikjiba ta pherjibosko skoolibosko rekkiba mote tiljaven, jakkas te lahas butide tšiħka sikjibongiiren.

Sikjibongiirena praal 90 % sas douva džinta, te jakke kutti aaññime sikjibosko materiaale svoortila kaalengo tšimbako tšihka sikjubosko resultaatengo hinniba. Aro evaljiba aañtas apre klaares, te aro sikjiba hyövuvaha butide buuthlaagako, froo klassengo graadenge rummime sikjibosko materiaalen.

Kaalengo tšimba hin aka tiija sankumen. Skoolako sikjiba hin fuortuno stedos aro kaalengo tšimbako džiidiba. Kentengo ta ternengo kaalengo tšimbako sikjiba mostula te fendjaven jakkes, te butide botnosko skoola staavime kaalengo kenti lenas kaalengo tšimbako sikjiba.